

Кушнір Вікторія
здобувач 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Мельничук Оксана
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПРИ КРЕДИТУВАННІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ МІЖНАРОДНИМИ УСТАНОВАМИ В МЕЖАХ ПРОЕКТІВ

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародна фінансова корпорація (МФК) входять до складу групи організацій Світового банку, метою якого є підвищення рівня життя країн, що розвиваються. Позики МБРР – це кошти, що надаються групою Світового банку в борг державам – членам МБРР та під державні гарантії [1].

За класифікацією Світового банку Україна відноситься до країн із доходом нижче середнього (валовий національний дохід на душу населення станом на 01 липня 2015 р. – \$3 560) [1]. Відтоді як Україна стала членом Світового банку (членом МБРР з 03 вересня 1992 р., МФК – 18 жовтня 1993 р.) загальна сума зобов'язань Банку перед Україною на фінансування 45 проектів і програм становила понад \$9 млрд. [2]. Наразі співробітництво України зі Світовим банком здійснюється на основі Стратегії партнерства, яка спрямована на допомогу уряду в реалізації програми економічних реформ у багатьох сферах, включаючи бізнес-клімат, регулювання фінансового сектора, енергетичний сектор, управління державними фінансами і бюджетно-податкову політику.

Стратегія партнерства МБРР і МФК з Україною на 2012 – 2016 рр. включала два компоненти: 1) поліпшення державних послуг та державних фінансів: підтримка розбудови відносин із громадянами (відповідальне і збалансоване фіскальне управління; ефективність надання послуг з охорони здоров'я й освіти та адресна соціальна допомога; надання комунальних послуг (водопостачання, водовідведення, теплопостачання)); 2) підвищення політичної ефективності та економічної конкурентоспроможності: підтримка розбудови відносин із бізнесом (сприятливість, стабільність та прогнозованість середовища для бізнесу для вітчизняних і закордонних інвесторів; поліпшення інфраструктури для зменшення вартості ведення підприємницької діяльності; комплексне реформування сільськогосподарського сектора) [3].

Починаючи з 2014 року комунальне підприємство «Міськтепловоденергія» стало активно співпрацювати з міжнародними установами з метою залучення джерел інвестування в реконструкцію систем водопостачання, теплопостачання та водовідведення та будівництво нової, ефективної теплоелектростанції на альтернативних джерелах енергії. Зазначені

інвестиції дозволять скоротити споживання газу, надати якісні житлово-комунальні послуги та знизити соціальну напругу в кризовий період.

Кредитором інвестиційних проектів є Міжнародний банк реконструкції та розвитку через Міністерство фінансів України (субкредитор проекту), а також Північно-екологічна фінансова корпорація. Основні умови кредитування представлені нами в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні положення кредитних угод за проектами

Назва кредитора	Міністерство фінансів України	Міністерство фінансів України	Північно-екологічна фінансова корпорація
№ кредитного договору	13010-05/101 від 20.11.2014 р.	13010-05/102 від 20.11.2014 р.	CPF DU 5/14 від 09.09.2014 р.
Мета залучення	Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання	Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання	Підтримка екологічно безпечних й енергоефективних демонстраційних проектів в секторі комунального тепlopостачання
Валюта кредиту	дол.. США	дол.. США	Євро
Сума кредиту (у валюті кредиту)	199 900	13 336 100	390 000
Початок /кінець погашення кредиту	2024 р./2033р.	2019р.-2031р.	2015 р /2024 р.

В рамках проекту Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання» наразі впроваджується 4 основних контракти:

1. Реконструкція теплових мереж в м. Кам'янець-Подільський за рахунок якої очікується зменшення втрат тепла в мережах на 4%, збільшення економії палива на 4%, зменшення операційних витрат на 10%. Наразі контракт на стадії завершення до кінця 1 кварталу 2019 року.

2. Будівництво теплоелектростанції з комбінованим виробництвом теплової та електричної енергії газовими та твердопаливними котлами на альтернативних видах палива, в результаті впровадження якого очікується збільшення виробництва електроенергії на 7 421 МВт-год/рік, зменшення операційних витрат підприємства на 12%. Даний контракт на стадії завершення в 1 кварталі 2019 року.

3. Закупівля транспортних засобів для обслуговування нової теплоелектростанції в м. Кам'янець-Подільський. Даний контракт завершений, транспортні засоби поставлені постачальником, залишок кредиторської заборгованості буде погашений до кінця 1 кварталу 2019 року.

4. Встановлення індивідуальних теплових пунктів в м. Кам'янець-Подільський дозволить забезпечити скорочення споживання тепла на 2%, зростання економії палива на 2%, зменшення операційних витрат на 11% та

позитивний соціальний ефект від покращення якості комунальних послуг населенню. За даним контрактом здійснено оплату авансу в розмірі 10% від його вартості.

Погашення заборгованості за кредитом позичальник здійснює в тій самій валюті, в якій було надано кредит. Сплату відсотків за користування кредитом позичальник має право здійснювати за кредитними договорами національній валюті України за курсом НБУ, що діяв на дату такого погашення.

За період реалізації даного проекту зросла валюта балансу підприємства та відбулись зміни у її структурі. Проведений аналіз показників фінансової стійкості підприємства (рис. 1) засвідчив суттєві негативні зрушення у динаміці коефіцієнтів фінансової незалежності та фінансової стійкості.

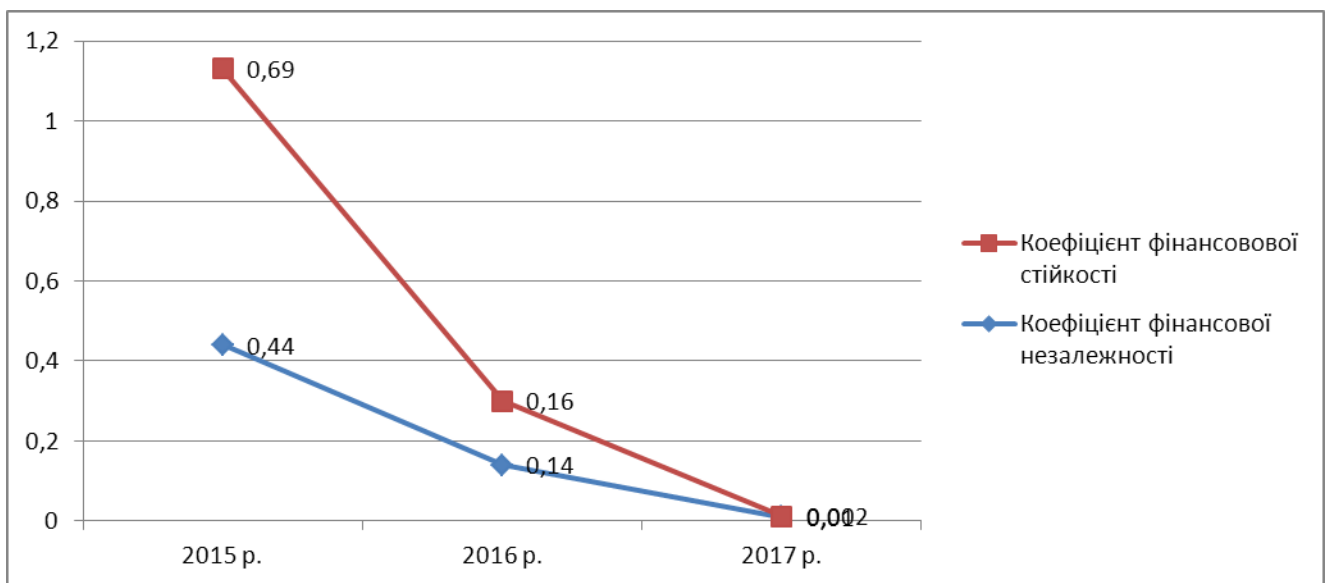

Рис. 1. Динаміка окремих показників фінансової стійкості в КП «Міськтепловоденергія» за 2015-2017 рр.

Коефіцієнт фінансової незалежності (концентрації власного капіталу) характеризує частку власника підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. При високому значенні показника, комунальне підприємство буде більш фінансово стійким, стабільним і незалежним від кредиторів. Так за даними фінансової звітності підприємства, коефіцієнт фінансової незалежності був найвищим у 2015 році і досяг рівня 0,44 пункти, що не є критичним значенням. Проте продовж 2016-2017 років його значення скоротилось до 0,01 пункти, або до нуля. Отже, зниження показника власного капіталу та зростання позикового в динаміці призвело до повної залежності підприємства від кредиторів.

В процесі аналізу нами застосовувалась мультифакторна модель для оцінки ділової активності підприємства, яка розраховувалась за формулою 1:

$$O_k = \frac{B \times BK \times ПК}{K \times BK \times ПК} = \frac{B}{BK} \times \frac{ПК}{K} \times \frac{BK}{ПК} = O_{bk} \times PV_{pk} \times K_{fin}, \quad (1)$$

де ПК — позиковий капітал; BK – власний капітал; B – чистий дохід, K–

середній розмір сукупного капіталу; $PB_{пк}$ — питома вага позикового капіталу у загальному його розмірі, коефіцієнт фінансової залежності; $K_{фін}$ — коефіцієнт фінансування (або коефіцієнт фінансової стійкості); Ok – коефіцієнт оборотності капіталу [4, с.228-229].

Мультифакторна модель дозволила додатково встановити, що порушення структури капіталу за рахунок зростання позикових коштів у валюті балансу мало негативний вплив і на показники ділової активності комунального підприємства.

Отже, не можна безмежно використовувати позики, а їх залучення в іноземній валюті ще більше підвищує ризики зростання залежності підприємства від кредиторів особливо при нестабільній ситуації в країні.

Очікування щодо економії операційних витрат при реалізації інвестиційного проекту за рахунок впровадження високоефективних енергозберігаючих технологій дає підстави стверджувати про ефективність діяльності підприємства та покращення фінансових показників в майбутньому. Для забезпечення такого фінансового стану необхідно передбачити можливість включення інвестиційної складової до тарифів на житлово-комунальні послуги задля досягнення прибуткової діяльності комунального підприємства.

Список використаних джерел

1. Група Світового банку: <http://www.worldbank.org/>
2. Партнерство Світовий банк – Україна: огляд програм в країні: <http://www.worldbank.org/>.
3. Стратегія партнерства Світового банку з Україною на період 2012 – 2016 фінансових років: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/06/06/000386194_20120606032218/Rendered/PDF/662790UKRAINIA00CPS0full0report0UKR.pdf.
4. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2007. 488 с.

